סימן ק"כ (קכ"ג)

ציווי הבעל

1.

גיטין ס"ו. מתני' אמר לשנים – ס"ז: מי שאחזו

גיטין ע"א: מתני' אמרו לו – ע"ב. מתני' זה גיטך

גיטין כ'. אמר רב חסדא יכילנא למיפסלינהו וכו'

גיטין כ"ד. מתני' כל גט – קא משמע לן דאין ברירה

גיטין כ"ב: מתני' הכל כשרין לכתוב – כ"ג. מתני' הכל כשרין להביא

גיטין ס"ג: ההיא דהוו קרו לה נפאתה וכו'

2.

עיין ר"ן ל"ג. מדפי הרי"ף בשם הרמב"ן והרא"ה

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף סו עמוד ב

"קשיא לי לר' יוסי דאמר אפילו אומר אמרו לא מאי טעמיה אי משום מילי מאי מילי קא מסר איהו לשליח הא לאו מילי מסר אלא הרי הוא עושה שליח שלא בפניו וכי אין אדם עשוי לעשות שליח אלא בפניו, וא"ת שלא חלק ר' יוסי אלא באומר אמרו מדעתכם אבל לא בעושה אותו שליח בכל מקום שהוא, והא לא משמע הכי דקאמרינן בהדיא ולפלוני ופלוני ויחתמו, וכן פר"ש לסופר פלוני שיכתוב ואין לך צד היתר לומר לאחרים לכתוב אלא השומע מפיו הוא יכתוב, ועוד דאי ס"ד מודה ר' יוסי בממנה אותו שליח במקום שהוא, נפיק מיניה חורבא, והכי נמי משמע בפרק דלקמן דקתני בדר' יוסי עד שישמע קולו שיאמר לסופר כתוב, ואיכא למימר שאני גט דכיון דבעינן לשמה ובעינן נמי וכתב הבעל אין הסופר והעדים עומדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו, אבל בשאר הדברים אדם עושה שליח שלא בפניו לפיכך יכולה אשה לומר פלוני שהוא במדינת הים הריני עושה אותו שליח לקבל לי גיטי, ומיהו מסתברא שאין שליח קבלה עושה שליח דהוו להו מילי ומילי לעולם לא מימסרן לשליח, אלא באומרת אמרו ומינתו היא שליח שלא בפניו דהתם טעמא אחרינא הוא כדפרישית, וההיא דאמרינן מתנה הרי היא כגט לענין מילי מימסרן לשליח איתמר אבל באומר אמרו לא שייך אלא בגיטי נשים, תדע דהא שמואל אמרה ושמואל מודה באומר אמרו אפילו באמרו לסופר סתם, כנ"ל שהדבר צריך תלמוד, ומצאתי בה"ג ועגונה דאתיא לבי דינא ואמרה הוו עלי סהדי דפלניא דאיתיה במדינת הים שויתיה שליח לקבלה לקבולי גיטא מבעלי מי וכו' מיגרשא הדא עגונה."

תוס' גיטין כ"ב: ד"ה והא לאו בני דעה

"וא"ת ואכתי הא לאו בני שליחות נינהו מאי מהני דגדול עומד על גביו וי"ל דלא בעינן שליחות בכתיבה דוכתב לאו אבעל קאי אלא אסופר והא דאמרינן לקמן (דף עא:) צריך שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו לאו משום שליחות אלא משום דכשלא צוה הבעל לא חשיב לשמה אלא חשיב סתמא ופסול דאשה לאו לגירושין קיימא כדאמרינן בריש זבחים (דף ב:) והא דאמר בריש כל הגט (לקמן כד:) ואי כתב רחמנא וכתב הוה אמינא למעוטי האי פירוש כתב לגרש את אשתו ונמלך דלאו איהו קא כתיב לה לא משום דהבעל צריך לכתוב אלא לפי שלא נכתב לגירושי דידהו אלא לאחר והא דאמר לעיל (דף כ.) יכילנא למיפסל לכולהו גיטא מ"ט אילימא משום דכתיב וכתב והכא איהי קא כתבה ליה התם אונתן סמיך דבעינן שיכתוב בציוויו ויתן והכא אפילו נכתב בציוויו לא יהיב לה מידי דשלה הוא"

תוס' עירובין י"ג. ד"ה אבל תורה

ומיהו קשיא דלגבי גט אפילו בענין זה פסול ולא חשיב לשמה דהא אפילו כתבו הסופר לשמה בלא צווי הבעל פסול לגרש בו דהא תניא במי שאחזו (שם ד' עב.) כתב סופר לשמה וחתמו עדים לשמה ונתנו לה הרי הוא פסול עד שישמעו קולו שאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו והתם פסול משום דלא חשיב לשמה ולא משום דבעינן שליחות בכתיבה דהא סוף פ"ב דגיטין (ד' כב:) מכשירים כתיבת חש"ו בגדול עומד על גביו אף על גב דלאו בני שליחות נינהו וי"ל דלעולם חשיב לשמה והתם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שייך לפסול מדרבנן א"נ בסוטה אין הכהן שעליו לכתוב מקפיד אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל.

חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף כד עמוד ב

"וא"ת הכותב טופסי גיטין למה הוצרך להניח מקום התורף הרי הוא כותב סתם לאיזו שתבא ראשונה וכתיבת פרשת סוטה של ס"ת, איכא למימר שאני הכא דכתיב וכתב לה ספר כריתות בעינן שיהא ספר כריתות לשמה וזה אף על פי שהוא כותב לשם מי שתבא אצלו תחלה **כיון דלא אמר ליה בעל לאו לשום כריתות איכתוב**, וזו היא שפירשו בשמועה ראשונה שבמס' שחיטת קדשים (ב' ב') משום דאיתתא לאו לגירושין קיימא, וכבר פירשתי (כ"ג א') שמפני טעם זה אמרו שצריך לומר לסופר כתוב ולעדים חתומו, שאע"פ שהם כותבין לשם אשה פלונית **כל זמן שלא אמר להם בעל לאו ספר כריתות לשמה הוא**, והא דאמרינן בגמרא דלאו איהו קא כתיב ליה הכי נמי קאמר כיון דלאו איהו כתב לאו ספר כריתות הוא לגבי דידיה ולאו משום דבעינן וכתב ממש, אי נמי אי כתב רחמנא וכתב בלחוד הו"א לאו משום לשמה אלא בעינן כתיבת בעל או שלוחו, אבל השתא דכתב לה, גלי על וכתב, **דלאו משום כתיבתו קפיד אלא משום שאינו כרות לשמה אא"כ בשכתבו בעל או אחר ברשותו אף על פי שאינו שליח ממש**"

חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף כג עמוד א

"וא"ת והיכי אמרי' דכתיבה לא בעיא שליחות והאמרי' לקמן (ע"א ב') צריך שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו, ואמרי' נמי (ס"ג ב') בההוא מעשה דההיא דהוה קרו לה נפאתא וכתבי אינהו טפאתא דאין חוזרין ועושין לה גט אחר משום דעדים שעשו שליחותן הם אלמא שליחות בעיא, וי"ל דכולא

מלתא לאו משום שליחות הוא **אלא משום לשמה שאם יכתבו בלא צואת הבעל לא יתנו לב כל כך לכתוב לשמה ויכתבו סתם וקי"ל דסתמו כשלא לשמו** משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא, ותדע דבריש זבחים דייק ממתני' דהכותב טופסי גטין צריך שיניח מקום האיש דסתמו שלא לשמו קאי דמקשה התם אהא דתנן התם כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה טעמא דנזבחו שלא לשמן הא סתמא כלשמן הוי ורמינהי הכותב טופסי גטין צריך שיניח וכו' אלמא סתמיה לאו כלשמיה הוי ומשני זבחים בסתמא לשמן קאי אשה בסתמא לגירושין קיימא בתמיהא דאלמא שמעי' מינה דאי אשה לגירושין קיימא טופסי גיטין כשרים אף על פי שלא עשאו בעל לסופר שליח, ומאי דפסלינן ליה במתני' לטופסי גיטין בלא צואת הבעל משום **דבלא צואת הבעל לא חשבינן לכוונתן לשמה כונה מעליא אף על פי שמתכונין לשמו ולשמה, דמסתמא בכל ענין פסיל ליה ואף על פי שמתכוון הוא לשם אשה זו דכיון שלא צוה הבעל והיא אינה עומדת להתגרש כשלא לשמה חשבינן ליה,** והיינו נמי דגבי חרש שוטה לא פריך והא לאו בני שליחות נינהו ואפי' עומד על גביו לא מהני, משום דבכתיבה לא בעי' שליחות. וכיון דאתינן להכי שמעינן מינה דעבד מותר לכתוב את הגט דאע"ג דלאו בני כריתה נינהו הא אסיקנא דלגבי כתיבה לא קפדינן אבני כריתה אלא אבני דעה דכתבי לדעתין, ועבד נמי דשייך במצות כנשים וכל מה שהנשים כשרות לו אף הם כשרין לו, ואשה שכשרה לכתוב את הגט אף הן כשרין לו, והר"מ במז"ל שמנאו בכלל הפסולין לכתוב את הגט לא נראו דבריו."

חידושי הרשב"א מסכת חולין דף יב עמוד ב

"...ואף על גב דגבי כתיבת הגט מהניא אפי' בשוטה דהתם הוא דמתוך שהוא כותב בגט שמו ושמה והעומד ע"ג מזהירו מתוך כך הוא מכיר יותר שהוא נכתב לשמה.

ורבינו הרב ז"ל תירץ שכל דבר שאפשר לעשותו ע"י שליח הוי עמידה על גביו כוונת העושה ומדין שליחות, אבל דבר שאי אפשר לעשותו ע"י שליח אף עמידת בן דעת ע"ג לא מעלה ולא מורידה במקום שצריך כונה, והלכך חליצה שא"א לעשותה ע"י שליח לא מהניא עמידת ב"ד ע"ג והיינו טעמא דשוטה שחלץ שחליצתו פסולה אבל גט שאפשר למנות שליח לכתיבת הגט ולכונת כתיבת שמו ושמה ואף זה שעע"ג כשליח הממונה לכתוב ולכוין בכתיבתו, וטעמא דשחיטה דלא מהני עמידת גדול ע"ג לרבנן דבעו כונה בשחיטה לפי שהכל תלוי בדעת השוחט דאלו שחט בהמת חבירו שלא מדעתו כשרה ואף על פי שלא נתכון לה כלל בעל הבהמה אלמא כל ההיתר תלוי בדעת השוחט וכונתו משא"כ בגט דאלו אחר שגרש את אשת חבירו לא עשה ולא כלום והלכך דעת שוחט דוקא בעינן"

רא"ש פרק ב' סימן כ"ה, ר"ן (י"א. מפי הריף)

נימוקי יוסף בבא בתרא (ע"ז: מדפי הרי"ף) 'והא דכתיב וכתב ונתן לא קשיא דצוואת כתיבה קאמר'

שיטת הרמב"ם

עיין רמב"ם תחילת הלכות גירושין, פרק ב' מגירושין הלכה א', פרק ב' מהלכות גירושין הלכה ה', פרק ג' מהלכות גירושין הלכה ט"ו, פרק ד' מהלכות זכיה ומתנה הלכה י'.

3. גמ' קידושין ט': כתבו לשמה ושלא מדעתה וכו',

חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף ט עמוד ב

"ומסתברא דהיכא דשויתיה שליח לקבלה אין שטר הקדושין נכתב מדעתו כדקיימא לן גבי גט דאפילו באומר אמרו גט פסול או בטל הוי, והכא נמי מהתם גמרינן מה התם דעת מקנה בעינן ולא שלוחו אף כאן דעת מקנה ולא שלוחו ואפילו באומר אמרו. וראיתי לרב ר' משה ז"ל שכתב ואם קדש בשטר אינו כותבו אלא מדעת האב או מדעת השליח, ואינו נכון לדעתי."

אור שמח הלכות אישות פרק ג הלכה יח

"ראה מש"כ המגיד בשם הרמב"ן, ואינו מוכרח, דאפשר להיות דמדעת המקנה בקבלתו הקדושין, וכיון דאיהו הוי שליח, הוי דעת השליח כדעת האשה המקנה, ובגט הבעל כותב, לכן צריך שיאמר כתוב, ולאו משום מקנה אתינן עלה, רק דאיהו בעי למיכתב, או דבעי שליחות, או דלא הוי לשמה."

חידושי רבינו חיים הלוי פרק ג' מהלכות אישות הלכה י"ח, חידושי הגר"ח סטענסיל אות קע"ה, ברכת שמואל גיטין סימן ט"ז, ועיין היטב בברכת שמואל גיטין סימן מ"א, (מב, מג)

4. לשון הטור 'וגט זה צריך שיכתבנו הבעל או יצוה לסופר לכתבו... צריך שיכתבנו הבעל דכתיב וכתב לה או שלוחו בציוויו' ובשולחן ערוך לא כתב 'בציוויו'.

חידוש הב"ח ריש סימן קכ"ג דמהני כתיבת האשה בלא ציווי הבעל משום שעושה לשמה

ב"ש סימן ק"כ ס"ק א' ,ז', סימן קכ"ג ס"ק א', ט"ז שם ס"ק ב'. דברי הדרישה באריכות ס"ק ב', (תורת גיטין סימן ק"כ אות כ')

חידוש הח"מ ס"ק ט"ז שאם כתבו שניים פסול משום ש'וכתב' לשון יחיד.

5. **תורת גיטין מסכת גיטין דף כד עמוד א**

"במשנה קול סופרים מקרין. לכאורה תמוה להך דיעה דס"ל דבעינן שליחות בכתיבה דוכתב דקרא אבעל קאי אם כן למה נקט במשנה הטעם הפסול משום שנכתב שלא לשמה היה לו למינקט טעם הפסול משום שלא נכתב בשליחות הבעל וכן קשה לעיל בפ"ק דאמר לפי שאין בקיאין לשמה ופי' התוס' שם דבכל הל' גיטין בקיאין רק לה לשמה לא דרשי והחששות פירשו רש"י ותוס' שם דחששו משום סופר שכתב להתלמד או משום שנכתב לשם אחר ששמו כשמו וא"כ בלאו שלא לשמו ג"כ פסול דהא נכתב שלא בשליחות הבעל ובשאר הלכות גיטין בקיאין הן וא"א לאשכוחי כלל שיהי' בה פסול שלא לשמה ע"פ פירש"י ותוס' ריש גיטין שלא יהיה בה ג"כ פסול משום שנכתב שלא בשליחות הבעל. ונראה ליישב דמשכחת גוונא שיפסול משום שלא לשמה אף שנכתב בשליחות הבעל כגון שהבעל עשה שליח לסופר לגרש אשתו שיכתוב ויתן והרי נעשה הסופר כהבעל עצמו ובודאי אם הבעל עצמו כתב גט שלא לשמה ואח"כ נמלך לגרש אשתו בזה ודאי דהי' כשר אלו הי' שלא לשמה כשר בגט כיון שהבעל כתבו א"כ ה"נ אם כתב מי שהוא נעשה שליח לגרש אשת חבירו שנעשה ממש כהבעל

עצמו ודאי דאפי' כתב גט שלא לשמה ואח"כ גירש בו ג"כ כשר אי אמרי' דא"צ לשמה בגט דכשכתבו כבר נעשה בעל ודינו כבעל עצמו ולכך נקט המשנה הטעם דשלא לשמה משום האי גוונא וכן בריש גיטין אף שבקיאין בהא דבעינן שליחות הבעל מ"מ יש לחוש שמא איתרמי כה"ג דאין בו פסול רק משום שלא לשמה ויבואו להכשירו. ולפ"ז אפשר ליישב ג"כ מה שהקשו הרשב"א והר"ן מהא דהכותב טופסי גיטין דמוכח בריש זבחים דאי לאו משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא והוי שלא לשמה היה כשר אף שנכתב שלא בשליחות. ולפ"ז א"ש דבהא דהכותב טופסי גיטין נכלל ג"כ אפי' אחר שנעשה שליח הבעל אם כותב לעצמו טופס הגט שלא לגרש בגט זה רק שיכתוב מתוך הטופס הזה גט אחר כשר צריך להניח שם האיש והאשה מטעם דילמא יוכשר טופס גט זה בעיניו ויגרש בו וגט זה לאו לגירושין נכתב ואלו לא היה בו פסול דשלא לשמה היה כשר דהא שליח הבעל שהוא כהבעל עצמו כתבו רק שפסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא והוי שלא לשמה דודאי אפי' אחר שצוה הבעל לכתוב כ"ז שלא כתב בפירוש לשמה לגרשה בגט זה הוי שלא לשמה כמבואר בב"ש סי' קל"א וע"כ דהוא מטעם זה דסתם אשה לאו לגירושין קיימא וכ"ז שאינו כותב בפירוש לשמה לא הוי לשמה וא"ש מה שדייק הש"ס בזבחים דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ולא קשה שוב קושי' הרשב"א ואף שנראה דאחר שצוה הבעל אמרינן דסתם אשה לגירושין קיימא ואינו פסול מדאורייתא מ"מ מדרבנן הוא פסול ולכך הצריכו להניח תיכף משום גזירה שמא יגרש בגט זה שהוא פסול דרבנן אמנם מדאורייתא ודאי דאחר שצוה הבעל סתמא לשמה קאי וכדמוכח מדברי רש"י ותוס' ריש גיטין דתפסו החשש דלהתלמד ונכתב לשם אחר ששמו כשמו ולא נקטו בפשיטות שלא כתב בפירוש לשמה אך הא יש לדחות די"ל משום דרוב סופרים בקיאין וכן לר"מ י"ל כן בעדות שרובן גמורים אך מ"מ נראה סברא דאחר שצוה הבעל סתמ' לשמה קאי וכ"כ הפ"י ריש גיטין ובקונטרס אחרון שם רק שכתב שם דמדברי התוס' בע"ז דף כ"ז משמע דהוי דאוריי' ולפענ"ד אין הוכחה ברורה משם שהתוס' לא כתבו רק לשון צריך ואפשר דאינו פסול רק מדרבנן דכיון שקודם שצוה הבעל הגט בטל בסתם מדאוריי' והבנים ממזרים מש"ה אפי' אחר שצוה הבעל פסול בסתם מדרבנן ושפיר הוכיח בש"ס מהכותב טופסי גיטין דסתם קודם שצוה הבעל הוי דאוריי' ושפיר פסול מדרבנן בסתם אחר שצוה משום סתם כשנכתב קודם שצוה הבעל דאלת"ה במה יש לגזור וכן בש"ע סי' קל"א משמע דאינו רק מדרבנן ואין הגט בטל כשלא אמר הסופר בפירוש לשמה. ועוד דאי בעינן מדאוריי' שיאמר הסופר בפירוש שכותב לשמה א"כ אמאי לא תיקנו שהשליח צריך שישמע דוקא מהסופר שכותב בפירוש לשמה ובש"ס אמרו בהיפך דאפי' סופר בבית והוא בעלי' כשר וכן הכשירו שליח המדבר ואינו שומע והרי אינו שומע אם הסופר אומר שכותב לשמה וכן הכשירו הסופר כשהוא חרש ששומע ואינו מדבר:"

(נתה"מ סימן רמ"ד ס"ק ג'), קצוה"ח סימן רמ"ד ס"ק א',

חזון איש אבן העזר סימן פ"ו אות ג' 'אלא שמתאחדין הבעל והסופר בכונתן לדבר אחד, וצריך בשעת כתיבה כונת הבעל והסופר לעשות את ספר זה לספר כריתות' עי"ש

(אמרי משה סימן י"ח), חידושי הגרנ"ט סימן ע"ט, פ"ז.

פסק דין הרב לביא ובית הדין צפת עמ' 45 - 56